

Elul 5782

Tzelem Elokim – The Likeness of God

Ohr HaTzafun- The Hidden Light

Essay on *Tzelem Elokim*

Rabbi Nosson Tzvi Finkel

אור הצפון

The Hidden Light

Eight Essential Essays from
The Alter of Slabodka
Rabbi Nosson Tzvi Finkel

Translated and Annotated by
Avi Fertig and Alan Morinis

Published in Honor of
the First Yahrtzeit of

Razel Fertig, *a"h*

רייזל פרטיג ע"ה

כ"ו טבת תשע"ח

צלם אלקים* *Tzelem Elokim*¹

א כל דרכי הנהגת החיים, בין החיים החומריים, בין החיים המוסריים, בין חיי הצבור בין חיי היחיד, הולכים ומתנהלים, עומדים ומתבססים, על פי מדת הכרת עך עצמו. העני בדעת, בעניית דעתו, בהכרת עצמו, הרי הוא מזלזל בעצמו, ומזלזל בכל החיים כלם, עד כדי כך שהוא עלול ג"כ לפעמים להפקיר את עצמו לסכנות, בלי כל תשומת לב, גם על דבר הקל שבקלים; לא כן העשיר בדעתו, המכיר את עצמו, הרי הוא מיקר ומחבב את החיים, ובכל כחו הוא משתדל להתחזקם בעצמו, ולחזקם את כל החיים אתו.

כלל של דבר: ההכרה בערך עצמו, היא בחינת החיים, ומדת העלי לכל האדם אשר על פני האדמה. ולכן העיקר הגדול מעיקרי חיינו הוא להכיר ולדעת ערכו של האדם כפי שהעריכה אותו התורה, מפני שאך היא היא האמת לפי המציאות, ואך בהכירנו את האמת הזאת, תתבסס העבודה אצלנו, ואך אז יהי' בידנו קנה המדה האמתי למוד על פי כל מעשינו ותנועותינו, בכל הנהגתנו הכללית והפרטית.

* מאמר זה נערך ופורסם מחוברת מיוחדת בשם "שיעורי מוסר" על ידי מרן יצחק אייזיק שר דב"ל.

1 Every pathway for leading one's life, whether the mundane or the ethical,² whether communal or individual, is guided by and predicated upon the measure of one's assessment of one's self-worth. A person who is small-minded, in their smallness and lack of self-worth, will degrade themselves and all of life to the point where one might recklessly abandon oneself to physical danger, without taking any caution, even in the most trivial of circumstances. The opposite is true of one who possesses a developed mind, who recognizes his/her self-worth; such an individual will cherish and love life. Such an individual will try with all their strength to elevate themselves, and elevate all of life with them.

This is the overriding principle: Awareness of one's [true] value is the essential aspect of life itself and the essential measure of growth for every person who walks the face of the earth. Thus, the great principle [in the governing] of our lives is to be aware and to know a person's worth as evaluated by the Torah, because, in reality, this is the true value of a person. Indeed, awareness of this truth is the basis for our spiritual service and growth, and through it we possess the true yardstick for measuring every action and movement – all our behavior, both generally and specifically.

¹ The image/likeness of God (a reference to the creation story in Genesis 1:26).

² The original uses the word "*musari*," literally ethical. However, when the term *musari* is used opposite *chomari* / mundane, as in this case, it has the connotation of one's spiritual life.

אור הצפון The Hidden Light

"הוא הי' אומר: חביב אדם שנברא בצלם. חבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם, שנאמר: בצלם אלקים עשה את האדם" (אבות פ"ג).

חיבה יתירה זאת הנודעת לנו, היא היא המגלה לנו גדולת האדם וערכו, חשיבותו כלפי עצמו, חיבתו אצל בוראו ית"ש, כי כשנתבונן בשימת לב, בטיבו וערכו של תואר צלם אלקים, ונחקר לדעת עד היכן הדברים מגיעים, או נמצא, כי באמת עולה הוא לאין שיעור וערך על כל טוב ומעלה, שישנם וממצאים בכל המציאות כולה, בכל מעמקי ומסתורי הבריאה של רום ותחת.

ואך או נבין כי חקירת כל חכמי לב החוקרים מימות עולם, לדעת ולמצוא סגולת נפש האדם, והולכים ומודדים בחכמתם גדולת האדם וערכו, לא תגיע מדתם והכרתם אף לעקבה של אותה הגדולה, של צלם אלקים, שהאצילה התורה להאדם, כי הרי כגודל הערך וההכרה שאפשר להעריך ולהכיר ברוממותו הבלתי משוערת של האלקים בורא העולם ית"ש, הוא גודל ערך התואר המתואר בו האדם בהתדמות מה להבורא ית'.

מתוך הכרת הערך כגון זו, אפשר לנו להבין את העבודה המוסרית הגדולה המוטלת עלינו, היא תורת חובת הלבבות שאנו

"He [Rabbi Akiva] used to say: 'Beloved is humanity, for he/she was created in God's image; an even greater love is expressed [by the fact that] it was made known [to humanity] that he/she was created in God's image, as it is said (Genesis 9:6) "For in the image of God [b'tzelem Elokim] He made humanity"' (Pirkei Avot ch. 3).

This great love that is expressed by it being made known to us [that we were created in God's image] reveals the greatness of humanity and one's true value, essential worth, and one's beloved status to the Creator, may He be blessed. Because when one carefully contemplates the nature and value of the description, "Tzelem Elokim," and probes deeply to uncover its ramifications, one then realizes that in truth one's value is far beyond any good that exists within the framework of all reality, in all layers and mysteries of all creation both above and below.

Now [with this realization] one can appreciate that the investigation of all philosophers from the beginning of civilization, to discover and know the treasure of a person's soul, and their attempts to measure through their wisdom the greatness and value of a human being, that their assessment and observation never reaches to even the heel of [a human being's] true greatness, of the "Tzelem Elokim" that the Torah bestows on humanity. Because just as great as the unfathomable value that is possible to evaluate and recognize of God, Creator of the universe, may He be blessed, so is the greatness of the value of the appellation designated to humanity in their likeness to the Creator, may He be blessed.

Only from this recognition of [humanity's] worth is it possible to understand the enormity of the ethical responsibilities placed upon us, as delineated in the guidebook of "duties of the heart" that we find

צלם אלקים Tzelem Elokim

מוצאים על פי תורתנו הקדושה, תורה מוסרית גדולה ונשגבה, שאין דוגמתה בכל תורות המוסר, שהשיגו ועשו חכמי עולם על פי שכל האנושי.

כי אך מתוך אספקלריא מאירה זו, עלינו להסתכל על המצוה הגדולה של "הולכת ברכיו", וכמו שדרשו חז"ל: 'זה א-ל-י ואנוהו' - הוי דומה לו, מה הוא רחום אף אתה כו' (ראה שבת קלג:), הכוללת בה כל תורת המוסר וההשתלמות על ידי ההתדמיות לו ית"ש, ולא תעמוד לפנינו השאלה, איך יתכן הוא ציור ההתדמיות של האדם החלש וחדל אונים הלזה לקונו?

כי או נכיר ונדע, כי אין מצוה זו של הוהליכה בדרכי ה' - אך גזירת מלך הגזרת על האדם, להיות מה שהוא אינו כלל, כי אם המצוה הגדולה הלזו, אך מתאימה היא, עם הידיעה והחיבה יתירה הנובעת לנו, בדמותו וצלמו של האדם, כמחייבת את האדם, שיהי מה שהוא ראוי להיות באמת מראשית יצירתו, ולהוציא אל הפועל מה

in our holy Torah; an enormous and exalted system of ethical behaviors, the likes of which do not exist in any other ethical system developed by the philosophers of the world according to their human reason.

Only through this illuminated lens³ can we gaze upon the great⁴ commandment of, "You shall walk in His ways," as explained by the Sages: [based on the verse in Scripture] "'This is my God and I will build Him a Sanctuary' (Exodus 15:2) - be similar to Him. Just as God is compassionate, so, too, you must be compassionate..." (see Shabbat 133b),⁵ [a commandment] that contains within it the Torah's entire ethical system and of [humanity's] perfection⁶ through being similar to God. No longer does the question stand before us of, "How can a weak and powerless person possibly liken oneself to the Creator?"

For now we recognize and know that this commandment, to walk in the ways of God, is not a sovereign decree forced upon humanity to be something one is not. Rather, this great commandment is appropriate to us, and [the commandment] together with the knowledge, and the great love expressed by it being known to us, of the [true] likeness and image of a human being,⁷ [can now be understood] as the directive to be that which we are truly fitting to be from our original formation. [The commandment can now be

³ *Aspaklaria*.

⁴ *Gadol* in Hebrew. Here the intent is great in importance and all-encompassing in its breadth.

⁵ Rashi derives this figurative understanding from the literal text by reading the word *v'anveihu* as *ani v'hu*, i.e., "I and Him," and teaches that this tells us that we should be [i.e., act] like Him [God].

⁶ The Hebrew term used here comes from the root *Sh-L-M*, which literally means "wholeness."

⁷ As was elucidated earlier, there is the knowledge of one's greatness and there is the additional aspect of the love expressed by God in making this greatness known to humanity.

אור הצפון The Hidden Light

שיש בו בכוח, להתדמות אל מה שדימהו יוצרו.

seen as the requirement] to actualize the potential within us – to be like that which our Creator likened us to.

הכרת חיבה יתירה זו, צריכה היא שתהי' אצלנו כחותם על לבנו, לבלתי הסיח דעת ממנה אף רגע, ועלינו להתאמץ בכל עוז להשפיע על נפשנו, שנחבב את עצמנו באותה החביבות היתירה שמחבב אותנו הבורא ית'. העולה על חיבת כל הנבראים כולם שברא בעולמו, ובכל כוחנו השתדל להשתלם ולהיות האדם כצורתו האמיתי, ברו כתוכו, בזה שנוציא אל הפועל כל מה שיש בכוחנו, להנהיג את כל תנועות החיים, ע"פ ההתדמות אליו ית"ש, עד שנהי' אותו האדם אשר בו מתפאר הקב"ה ואומר: "ראו ברי' שבראתי בעולמי, וצורה שצרת" (ב"ר פ' יב).

Awareness of this great love must be as a seal upon our hearts, that we should never lose conscious awareness of it even for the briefest moment. It is incumbent upon us to toil with all our strength to influence our essential selves⁸ to love ourselves with this same great love shown to us by our Creator, may He be blessed, which extends beyond the love for all [other] creations in the universe. With all our abilities we must try to make ourselves [spiritually] whole and to become the person we are in our true form – outer like inner⁹ – through realizing all the potential residing within us, directing every movement of our lives according to [the directive] of being "similar to Him, may He be blessed," until we become the type of person through whom God is glorified and declares, "See this creature which I have created! This form that I have fashioned!" (Genesis Rabbah, chapter 12).

⁸ Literally, our souls.

⁹ "Outer like inner" references a discussion in the Talmud (Berachot 28a), but there the order is reversed to "inner like outer." By choosing this order, the *Alter* is putting the directive on the outer and saying our work is to make our outer selves (our appearance, actions, etc.) like our inner selves, which is inherently great. This subtle change reflects his core message that a person's outward behavior should reflect the inherent inner majesty of the human being.

¹⁰ The Hebrew text has "*Ha'Dmut*," which means "the Likeness," and is a reference to God, or The Likeness. To distinguish between the terms *tzelem* and *d'mut*, we translate the former as "image" and the latter as "likeness."